

การสังเคราะห์นิทานเรื่องที่ 5 สัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาวสวาน จากหนังสืออิหร่านราชธรรมในมุมมองนักโหราศาสตร์ไทย

A Synthesis of the Fifth Tale, “Animals Petitioning King Nawasawan,” from
Iran Ratchatham through the Perspective of Thai Astrologers

คมพล สุวรรณภูมิ¹, ภิญโญ พงศ์เจริญ² และ พัชรี้ แก้วผลึก³

Khompol Suvarnakuta¹, Pinyo Pongcharoen², and Patcharee Kaewphaleuk³

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี¹

Bachelor of Education program in social studies, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand¹

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพยากรณ์และโหราศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์^{2, 3}

Bachelor of Arts Program in Forecasting and Astrology, Rajapark Institute, Thailand^{2, 3}

E-mail: khompol.s@rbru.ac.th

Received April 2, 2026; Revised June 29, 2026; Accepted June 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์นิทานเรื่องที่ 5 “สัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาวสวาน” จากหนังสืออิหร่านราชธรรมสิบสองเรื่อง โดยพิจารณาพร้อมกับกรอบการตีความเชิงสัญลักษณ์ของโหราศาสตร์ไทย เพื่ออธิบายความหมายของตัวละคร เหตุการณ์ และกลไกทางการปกครองที่ปรากฏในเรื่อง นิทานดังกล่าวมิได้มีคุณค่าเพียงในฐานะวรรณกรรมคำสอน หากยังสะท้อนภาพอุดมคติของผู้นำผู้ทรงธรรม การใช้อำนาจอย่างยุติธรรม และการเปิดพื้นที่ให้ผู้ทุกข์ยากเข้าถึงความเป็นธรรมได้โดยตรงผ่าน “ระฆังร้องทุกข์” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความรับผิดชอบทางการปกครอง

เมื่อพิจารณาในมุมมองโหราศาสตร์ไทย พบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องสามารถตีความเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะของดาวและภาพ เช่น ความเมตตา ความยุติธรรม ความกล้าหาญ การควบคุมด้วยกฎระเบียบ ตลอดจนสถานะของผู้มีอำนาจและผู้ถูกกระทำ สัญลักษณ์ของเหยื่อนกกระจอก พ่อหญิงชรา สาลิมนตรี และพระเจ้าเนาวสวาน จึงมิได้ทำหน้าที่เพียงขับเคลื่อนเรื่องเล่า แต่ยังเปิดให้เห็นชั้นความหมายเชิงจริยธรรม การเมืองการปกครอง และภูมิปัญญาการตีความแบบไทยที่ผสานวรรณกรรมกับศาสตร์แห่งสัญลักษณ์อย่างแนบแน่น

สาระสำคัญที่เด่นชัดจากการสังเคราะห์ คือ นิทานเรื่องนี้นำเสนอความยุติธรรมที่ครอบคลุมทั้งมนุษย์และสัตว์ สะท้อนภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ตั้งอยู่บนความเมตตาและความรับผิดชอบ มากกว่าการใช้อำนาจโดยลำพัง บทความนี้จึงช่วยเผยให้เห็นว่า อิหร่านราชธรรม เรื่องที่ 5 สามารถอ่านได้ในฐานะ

แหล่งความรู้ว่าด้วยสัญลักษณ์ทางการปกครองและการตีความเชิงโหราศาสตร์ไทย อันทำให้วรรณกรรมโบราณมีความหมายร่วมสมัยและเชื้อต่อการทำความเข้าใจคุณค่าของผู้นำและสังคมอย่างลุ่มลึก

คำสำคัญ: อิหร่านราชธรรม; นิทานเรื่องที่ 5; โหราศาสตร์ไทย; สัญลักษณ์; ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

Abstract

This academic article examines the fifth tale, “Animals Petitioning King Nawasawan,” from *Iran Ratchatham Sip Song Rueang* through the symbolic interpretive framework of Thai astrology in order to explain the meanings embedded in its characters, events, and mechanisms of governance. The tale is valuable not only as didactic literature, but also as a reflection of the ideal righteous ruler, the just exercise of authority, and the opening of direct access to justice for the distressed through the “complaint bell,” which functions as an important symbol of political accountability.

From the perspective of Thai astrology, the tale’s elements can be interpreted as a symbolic system associated with the attributes of planets and houses, including compassion, justice, courage, regulation, and the relational positions of rulers and the ruled. The hawk, the sparrow, the mule, the old woman, Salimontri, and King Nawasawan therefore serve not merely as narrative agents, but also as symbolic figures that reveal deeper ethical, political, and interpretive layers within the text.

A major insight emerging from this synthesis is that the tale presents a concept of justice extending to both humans and animals, thereby foregrounding an ethical model of leadership grounded in compassion and responsibility rather than in the mere possession of power. Read in this way, the fifth tale of *Iran Ratchatham* becomes a source of knowledge on symbolic governance and Thai astrological interpretation, showing how an ancient literary text can retain contemporary relevance and contribute to a deeper understanding of leadership and society.

Keywords: *Iran Ratchatham*; the Fifth Tale; Thai astrology; symbolism; ethical leadership

บทนำ

หนังสือ *อิหร่านราชธรรมสิบสองเรื่อง* เดิมเป็นที่รู้จักในชื่อ “เรื่องสิบสองเหลี่ยม” จัดเป็นวรรณกรรมคำสอนประเภทนิทานสุภาษิตที่มีรากฐานจากวรรณคดีเปอร์เซียโบราณเรื่อง *Qabus-nama* ซึ่งมุ่งสั่งสอนด้านการปกครอง การวางตน และคุณธรรมของผู้ครองแผ่นดิน วรรณกรรมชุดนี้แพร่เข้าสู่สังคมไทยผ่านการถ่ายทอดของกลุ่มขุนนางมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซียในสมัยอยุธยา และได้รับการชำระตรวจสอบ และเรียบเรียงใหม่หลายครั้งต่อมา จนสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราช

นภาพ ทรงเปลี่ยนชื่อเป็น นิทานอิหร่านราชธรรมสิบสองเรื่อง เพื่อให้เห็นชัดเจนว่าเป็นนิทานว่าด้วย ราชธรรมและการปกครองอย่างมีคุณธรรม (Vajiravudh Memorial Foundation (under Royal Patronage), 2026; Yuchamngam, 2004; Fine Arts Department, 2002; Kurusapha Organization, 1963; Bhanurangsi Savangwongse, Prince, 1928; Damrong Rajanubhab, Prince, 1922)

ในบรรดานิทานทั้งสิบสองเรื่อง นิทานเรื่องที่ 5 “สัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาว ส่วน” มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ เพราะใช้ “สัตว์” และ “เหตุการณ์ร้องทุกข์” เป็นสัญลักษณ์แทน สถานะความไม่เป็นธรรม ความเมตตา และการใช้อำนาจอย่างเที่ยงธรรม เรื่องเล่านี้มีได้สะท้อนเพียง หลักราชธรรมในความหมายของการปกครอง หากยังเปิดพื้นที่ให้มองเห็นชั้นความหมายเชิงสัญลักษณ์ ที่สัมพันธ์กับระบบคิดแบบโหราศาสตร์ไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการตีความสัตว์ ดาวนพเคราะห์ และ ภาวะต่าง ๆ ในเชิงนามธรรมอย่างละเอียดลึกซึ้ง ดังนั้น นิทานเรื่องนี้จึงเป็นพื้นที่เชื่อมระหว่าง วรรณกรรมเปอร์เซียกับกรอบการอ่านแบบไทย ที่สามารถนำมาพิจารณาในฐานะ “ข้อความ สัญลักษณ์” มากกว่าการเป็นเพียงเรื่องเล่าสอนใจทั่วไป

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งอ่านและสังเคราะห์นิทานเรื่องที่ 5 ผ่านมุมมองของนักโหราศาสตร์ ไทย เพื่ออธิบายว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่อง เช่น เหยี่ยว นกกระจอก พ้อ หญิงชรา สาลิมนตรี และ พระเจ้าเนาวส่วน สามารถให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับพลัง อำนาจ ความเมตตา ความ ยุติธรรม และการควบคุมได้อย่างไร การศึกษานี้คาดว่าจะช่วยเผยให้เห็นสารัตถะของนิทานในฐานะ แหล่งความรู้ด้านการปกครองเชิงจริยธรรม ตลอดจนสะท้อนวิธีคิดของโหราศาสตร์ไทยที่ใช้การตีความ สัญลักษณ์เพื่อเชื่อมโยงวรรณกรรมกับความหมายทางสังคมและคุณค่าร่วมสมัย

เนื้อเรื่องหลัก

“นิทานเรื่องที่ 5 เรื่องสัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาวส่วน เหลี่ยม 5 นั้นจารึก ไว้เป็นนิทานว่า ในกาลวันหนึ่ง พระเจ้าเนาวส่วนถามแก่ราชครูทั้งสี่ว่า เหตุใดเหยื่อนั้นอายุสั้น นกกระจอกนั้นมีอายุยืน พระราชครูกราบทูลว่า เหยื่อนั้นอายุสั้นด้วยใจจรรจำข่มเหงแก่เพื่อนสัตว์ แลนกกระจอกอายุยืนเหตุว่ามีได้ข่มเหงแก่เพื่อนสัตว์ นกกระจอกอายุจึงยืน ขอพระองค์เจ้า อยู่ในทำนองคลองธรรมเถิด พระชันษาพระองค์ก็จะยืน แลพระเจ้าเนาวส่วนเห็นจริงด้วย จึงหาหรือแก่ ราชครูทั้งสี่ ว่าถ้าราษฎรมีกิจสุขทุกข์ ผู้ใดทำข่มเหงแก่ราษฎร ๆ จะร้องฟ้องแก่เสนาบดีจะให้เอา เนื้อความกราบทูลแก่เราเกลือกเสนาบดีจะเห็นแก่กันมิได้เอาธุระนั่งเนื้อความผู้ยากนั้นเสีย ราษฎรทั้ง ปวงจะได้ความเดือดร้อน ทำไฉนความแค้นของราษฎรจะได้แจ้งถึงเรา ราชครูทั้งสี่ปรึกษากันกราบทูล ว่า อันพระองค์เจ้าตรัสเอนดูแก่อาณาประชาราษฎรนั้น ควรด้วยเกล้ากระหม่อมแล้ว บ้านเมืองจะอยู่ เย็นเป็นสุข แลความทรงธรรมก็จะเลื่องลืออยู่ชั่วพระจันทร์พระอาทิตย์แลพรของราษฎรก็จะคำชู พระองค์เจ้าจะปราศจากโรคภัย พระชันษาของพระองค์เจ้าก็จะยืน อันว่าเสนาบดีสัตย์ซื่อ ควรจะต่าง พระเนตรพระกรรณได้ จึงจะตั้งให้เป็นเสนาบดี และซึ่งจะนั่งเนื้อความของราษฎรเลี่ยนนั้นเห็นมิบังควร

จึงพระเจ้าเนาวสวานตรัสแก่พระราชครูทั้ง 4 ว่าเราคิดว่าจะให้ทำระฆังแขวนไว้ ถ้าวรณารมีสุขทุกซักร่อง
 พ้องแก่เสนาบดีเห็นแก่กันมิได้เอาธุระ ก็ให้มาชักสายระฆังเราจะได้แจ้งทุกซักร่องราชครู ทั้งปวง
 พระราชครูทั้ง 4 จะเห็นประการใดเล่า แลพระราชครูทั้ง 4 กราบทูลว่า พระองค์เจ้านี้คิดควรนักหนา
 แลซึ่งผู้จะทำข่มเหงราชครูเห็นแก่กันก็จะเกรงกลัว แลราชครูทั้งปวงจะได้อยู่เย็นเป็นสุข จึงพระเจ้า
 เนาวสวานสั่งให้ทำระฆังแขวนไว้ใกล้แต่พอชักได้ยินเสียงระฆัง อยู่กลางวันหนึ่งแม่ (พ่อ) ของช่างประมก
 ตัวหนึ่งมาคาบสายระฆังนั้นชัก พระเจ้าเนาวสวาน ได้ยินเสียงระฆัง ให้คนเร็วออกมาดูเห็นแม่ (พ่อ)
 ตัวหนึ่งยังแต่หนึ่งหุ้มกระตูดินนั้นก็หาแรงมิได้ แลคนเร็วเอาแม่ (พ่อ) จูงเข้าไปกราบทูลแก่พระเจ้า
 เนาวสวาน ๆ เห็นแม่ (พ่อ) ผอมนักจึงตรัสว่า ดีร้ายจะมีเหตุ ให้ไปสืบเจ้าของแม่นั้นมา คนเร็วไปสืบ
 ช่างประมกเจ้าของแม่ (พ่อ) นั้น พาเอาตัวมานำพระที่นั่งแล้วถามช่างประมกว่า แม่นี่ของผู้ใด เหตุอันใด
 จึงผอมนัก ช่างประมกให้กราบทูลว่า แม่ (พ่อ) ตัวนี้เป็นของข้าพเจ้า เดิมแม่ (พ่อ) หนุ่มอยู่นั้นข้าพเจ้า
 บรรทุกผ้าบนหลัง ไปมาทุกวัน ข้าพเจ้าปรนให้กินจึงแม่ (พ่อ) พื่ออยู่ ครั้นแม่ (พ่อ) แก่แล้วข้าพเจ้า
 จึงปล่อยเสียให้ไปหากินเอง จึงแม่ (พ่อ) ผอมลงฉนี้ ครั้นพระเจ้าเนาวสวานได้ทรงฟังก็ตรัสว่า
 เมื่อแม่ (พ่อ) หนุ่มใช้การปรนให้กินได้ ครั้นแม่ (พ่อ) แก่หาแรงมิได้ขับให้ไปกินเองนั้นมิชอบให้ช่างประมก
 เอาเข้าแลหญา มาปรนทุกวันกว่าแม่ (พ่อ) จะพิดังเก่า แลช่างประมกได้ยินพระเจ้าเนาวสวานตรัส ดังนั้น
 ก็ปรนแม่ (พ่อ) ให้กินทุกวันตามรับสั่ง แม่ (พ่อ) นั้นก็พิดังเก่า เนื้อความนี้เลื่องลือไปว่า พระเจ้าทรง
 ธรรมแต่สัตว์ มาพ้องยังเอาธุระ แลหญิงเฝ้าผู้หนึ่งได้ยั้งดั่งนี้ก็เข้ามาสำหรับระฆังชัก พระเจ้าเนาวสวาน
 ได้ยินเสียงระฆัง จึงสั่งคนเร็วให้ไปดู คนเร็วเห็นหญิงเฝ้าคนหนึ่งก็พามาหน้าพระที่นั่ง พระเจ้าเนาวสวาน
 สั่งให้ถามหญิงเฝ้านั้น ว่าผู้ใดทำข่มเหงประการใด จึงมาชักสายระฆัง หญิงเฝ้าให้การกราบทูลว่า
 เดิมที่บ้านข้าพเจ้าได้อยู่ มาแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ สืบ ๆ กันมาจนถึงข้าพเจ้า อายุข้าพเจ้าได้ถึงเพียงนี้ ผู้เฒ่าจะได้
 ทำข่มเหงข้าพเจ้าหาไม่ได้ แลบัดนี้สาลิมนตรี ทำข่มเหงหลายเรือนข้าพเจ้าเสีย แล้วสาลิมนตรีปลุกเรือน
 ลงที่บ้านข้าพเจ้า แลข้าพเจ้าเป็นคนยากจนใครจะเห็นแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงนั่งเนื้อความมาถึงเดือน
 หนึ่งแล้ว บัดนี้ข้าพเจ้าได้ยินว่า พระเจ้าทรงธรรม แต่สัตว์มาพ้องยังเอาธุระให้สำเร็จได้ จึงข้าพเจ้ามาชัก
 สายระฆัง หวังจะให้แจ้งได้ละของธุลี พระบาท จึงพระเจ้าเนาวสวานให้หาสาลิมนตรีมาถาม สาลิมนตรี
 ให้การว่าข้าพเจ้าปลุกเรือนลงที่บ้านหญิงเฝ้านั้นจริง ข้าพเจ้าให้เงินค่าที่หญิงเฝ้ามีเอา พระเจ้าเนาวส
 วานจึงตรัสว่า สาลิมนตรีทำข่มเหงจริงอยู่แล้ว จึงพระเจ้าเนาวสวานให้ถลกหนังสาลิมนตรีเสีย
 ไว้ที่บ้านนั้น แล้วไปป่าวร้องราชครูทั้งปวงมาดู อย่าให้ดูเยี่ยงสาลิมนตรีสืบไป แต่พระเจ้าทรงธรรม
 ให้ทำแก่สาลิมนตรีดังนั้น เสนาบดีแลราชครูก็มีข่มเหงแก่กันเลย บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขด้วย
 พระเจ้าทรงธรรมนั้นแล ฯ” (Damrong Rajanubhab, Prince, 1922)

การสังเคราะห์นิทานเรื่องที่ 5 ผ่านมุมมองโหราศาสตร์ไทย โดยการศึกษาวิเคราะห์จาก
 ตัวละครและสัญลักษณ์ที่ปรากฏในนิทาน เริ่มจากการที่พระเจ้าเนาวสวานทรงตั้งคำถาม และเป็น
 คำถามที่เกี่ยวข้องกับการเจริญแห่งอายุ ส่วนคำตอบที่ราชครูทั้ง 4 ตอบเป็นไปในแนวทางเพื่อสร้างคุณค่า
 ในการมีวิถีชีวิตที่ดี **สัญลักษณ์จากการตั้งคำถามและการตอบคำถาม** ในมุมมองของโหราศาสตร์

อธิบายได้ว่าพระองค์ทรงมีความรู้ที่แสดงออกด้วยวิธีการตั้งคำถาม แสดงออกให้เห็นตามความหมายของดาวพฤหัสบดี (5) ในเรื่องการใช้ความรู้ความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมถึงการใช้วิจารณญาณในการสอบถามคือ ดาวพุธ (4) ที่แสดงถึงความสามารถในการวิเคราะห์ สื่อสารให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น **สัญลักษณ์นกเหยี่ยวอายุสั้น** เป็นสัญลักษณ์ของดาวอังคาร (3) ที่แสดงออกทางความกล้าหาญ แข็งแรง อดทน ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อให้สำเร็จตามเป้าประสงค์ของตนเอง แต่ลักษณะที่เสียหายของดาวอังคาร (3) คือ มักไม่ห่วงใยสุขภาพของตนเอง และประกอบไปด้วยโทษจริต ที่สร้างแรงกดดันทำให้เกิดปัญหากับสภาพแวดล้อมหรือสภาพร่างกายของตัวบุคคลได้ **สัญลักษณ์นกกระจอกที่มีอายุยืนยาว** เป็นสัญลักษณ์ของดาวจันทร์ (2) ที่แสดงออกทางความอ่อนโยน การดูแลเอาใจใส่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความโอบอ้อมอารี ซึ่งนกกระจอกเป็นนกที่กินพืชและแมลงเล็กๆ เป็นหลัก ดังนั้นวิถีชีวิตจึงไม่โหดโหมเหมือนนกเหยี่ยว **สัญลักษณ์ของมนตรีทั้ง 4** เปรียบเสมือนองค์ประกอบของการบริหารที่สมดุล ที่ประกอบไปด้วย ปัญญา ความเมตตา ความกล้าหาญ และความยุติธรรม หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปการปกครองย่อมเสียสมดุล ความหมายในเชิงโหราศาสตร์อธิบายดาวเคราะห์ที่แสดงด้านปัญญา คือ ดาวอาทิตย์ (1) ที่แสดงออกทางความรู้ ความสามารถ ความคิด สติปัญญาเนื่องจากดาวอาทิตย์ (1) เป็นดาวธาตุไฟให้จริตทางปัญญาที่เรียกว่า “ปัญญาจริต” เป็นสติปัญญาที่มุ่งหวังไปสู่ความสำเร็จด้านชื่อเสียงและเกียรติยศ ส่วนดาวคุณธรรม คือ ดาวพฤหัสบดี (5) ที่มีความหมายควบคู่กับดาวอาทิตย์ (1) ในด้านปัญญาแต่เป็นปัญญาที่แฝงไปด้วยคุณธรรมและความเมตตา ดังคำครุฑที่ว่า “ทลายปัญญาบริสุทธิ์ให้ทลายดาวพฤหัสบดี” ดาวเคราะห์คู่นี้ยังเป็นคู่หามิตรใหญ่ในเชิงโหราศาสตร์ที่จะต้องเกื้อหนุนสนับสนุนกันเพื่อความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ได้อีกด้วย นอกจากนี้ ความยุติธรรม ยังแฝงความหมายอยู่ในดาวพฤหัสบดี (5) ที่หมายถึงการใช้สติปัญญาตัดสินปัญญาดด้วยความยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เป็นคู่กรณีหรือคู่หูส่วนกัน ส่วนดาวเคราะห์ที่แสดงความกล้าหาญคือ ดาวอังคาร (3) ครุฑยังให้ปรัชญาของดาวอังคาร (3) “ทลายกล้า แข็ง ชยัน ให้ทลายอังคาร” มนตรีทั้ง 4 หรือที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดินทั้ง 4 คน จะต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความเมตตาต่อทุกเหตุการณ์และต่อทุกคนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง กล้าหาญที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการตัดสินปัญหา หรือกล้าที่จะให้คำแนะนำที่บางครั้งอาจไม่ตรงพระทัยพระเจ้าแผ่นดิน และต้องแฝงไปด้วยความยุติธรรมในทุกการตัดสินใจหรือทุกการที่ให้คำปรึกษา แม้แต่**สัญลักษณ์ของพระเจ้าเนาวสวัน** ซึ่งมีบทบาทและมีหน้าที่ในการปกครองแผ่นดิน ปกครองอาณาจักรและดูแลราษฎรของพระองค์ท่าน ยังต้องให้ความหมายสัญลักษณ์ทางการปกครองเป็นดาวพฤหัสบดี (5) ควบคู่กับดาวอาทิตย์ (1) ดาวอังคาร (3) และยังต้องมีความเมตตาที่แสดงออกมาทางความโอบอ้อมอารีในรูปแบบของดาวจันทร์ (2) อีกด้วย นอกจากนี้ยังมี**สัญลักษณ์ในการปกครอง**ที่จะต้องมีการรอบ ระเบียบเป็นตัวกำหนดและควบคุมให้สังคมอยู่ในความสงบปราศจากความวุ่นวาย ดาวพฤหัสบดี (5) เป็นดาวคุณธรรมที่แสดงออกในด้านการออก

กฎระเบียบ ข้อบังคับที่สมัยปัจจุบันใช้เป็นตัวบทกฎหมาย เมื่อมีกฎระเบียบแล้วจะต้องมีผู้คอยควบคุมให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎระเบียบ คือ ดาวเสาร์ (7) เนื่องจากดาวเสาร์ (7) เป็นดาวแห่งการควบคุม บังคับให้ปฏิบัติอยู่ในกฎข้อบังคับ ดังนั้น สิ่งที่จะทำให้สังคมมีความสุขจะต้องอาศัยอำนาจของดาวเคราะห์ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ในนิทานยังกล่าวถึงการผูกสายระฆังเพื่อรับปัญหาของราษฎร **สัญลักษณ์ในการผูกสายระฆัง** ที่เปรียบเสมือนการร้องทุกข์ในศาลยุติธรรมที่เปิดโอกาสให้ทั้งมนุษย์และสัตว์มาสิ้นระฆังเพื่อแจ้งปัญหาหรือทุกข์ของตนเอง ความหมายเหล่านี้ยังแฝงอยู่ในรูปแบบของดาวพฤหัสบดี (5) ที่แสดงออกมาในด้านความยุติธรรมและการเปิดโอกาสให้มีความเท่าเทียมกันทุกเพศ ทุกวัย เนื้อความในนิทานกล่าวไว้ว่า อยู่มาวันหนึ่งแม่ (พ่อ) มาสิ้นกระดิ่ง เพื่อร้องทุกข์จากเจ้านายที่ไม่ให้ความยุติธรรม เมื่อยังหนุ่มมีแรง ก็ใช้งานอย่างหนัก พอแก่ตัวไม่มีแรง ก็หมดประโยชน์ไม่สนใจการอยู่การกิน ปล่อยทิ้งขว้างเหมือนสัตว์เร่ร่อนที่ไม่มีเจ้าของ พระเจ้านาวสาวนจึงตัดสินอย่างยุติธรรม โดยให้เจ้าของกลับไปเลี้ยงดูให้ดี เหมือนดังเดิม สัญลักษณ์ของข้อตัดสินของพระเจ้านาวสาวน แสดงให้เห็นถึงความเมตตาของพระองค์ที่ไม่ลงโทษ

ต่อมาหญิงชรา เห็นว่า พระเจ้านาวสาวน มีความยุติธรรมและมีเมตตาทั้งคนและสัตว์ไม่เลือกแบ่งชั้นวรรณะ **สัญลักษณ์ของหญิงชรา** ในเชิงโหราศาสตร์แทนด้วยดาวเสาร์ (7) คือ บุคคลผู้มีความเป็นวัยผู้สูงอายุ หรือ อีกนัยหนึ่งหมายถึงประชาชนส่วนใหญ่ หรือรากหญ้าของแผ่นดินที่สมัยปัจจุบันเรียกว่า “ชนชั้นกรรมาชีพ” ที่ต้องใช้แรงงานแลกค่าตอบแทน หมายถึง คนยากจน หรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม ถึงแม้หญิงชรานั้น จะมาฟ้องร้องทุกข์ว่า ถูกสาลิมนตรีนั่นข่มเหงรังแกก็ไม่เข้าข้างทรงตัดสินอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน เพราะประชาชนคือลูกของพระองค์ จะต้องรักและดูแลเอาใจใส่ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก สัญลักษณ์ตอนนี้จึงเปรียบพระเจ้าแผ่นดินเสมือนดาวจันทร์ (2) ที่คอยปกป้องดูแล เอาใจใส่ลูกหรือผู้ใต้บังคับชาของตน พระองค์ยังเป็นสัญลักษณ์ของดาวพฤหัสบดี (5) ที่แทนความยุติธรรม ความถูกต้อง ทรงใช้อำนาจในการปกครองตามความหมายของดาวอาทิตย์ (1) ที่หมายถึงอำนาจ และเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจประชาชน นอกจากนี้ดาวอาทิตย์ (1) ยังเป็นตัวแทนของความเป็นผู้นำ เป็นดาวแห่งจิตสำนึกและเกียรติยศศักดิ์ศรี และถนัดสถิตอยู่ในตำแหน่งที่เข้มแข็ง เป็นมหาอุจจ์ที่ราศีเมษ (ต้นธาตุไฟ) ด้วยแล้วจะยิ่งมีอำนาจในการเป็นผู้ปกครองที่ยิ่งใหญ่ เป็นมหาอำนาจได้ ที่ราศีเมษมีดาวอังคาร (3) เป็นดาวเกษตรเจ้าเรือน จึงทำให้สัญลักษณ์ของราศีเมษ มีความหมายทางการริเริ่มบุกเบิก ด้วยความกล้าหาญ และความเป็นผู้นำที่อำนาจสูงสุด บริสุทธิเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนและอำนาจที่ได้มานั้น มิได้มาจากการบังคับ แต่มาจากการยอมรับและความชอบธรรม ในส่วนของสาลิมนตรีก่กระทำต่อหญิงชรา ด้วยเหตุที่ **สัญลักษณ์ของสาลิมนตรีน** แสดงออกในด้านการเอาเปรียบหญิงชรา การเอาเปรียบในเชิงโหราศาสตร์แทนด้วยเทพราหู (8) เป็นดาวเคราะห์เชิงโหราศาสตร์ที่ได้มาจากการคำนวณจุดตัดระหว่างเส้นทางโคจรของดวงจันทร์ ที่เรียกว่า “จันทร์จร” และเส้นทางการโคจรของดวงอาทิตย์ที่เรียกว่า “รวิจร” ราหู (8) จึงเป็นดาวเคราะห์ที่แสดงถึงการเชื่อมโยง เชื่อมสัมพันธ์

และมีเล่ห์เหลี่ยมกลโกงอยู่ในที่ และควบคู่กับดาวศุกร์ (6) ซึ่งเป็นดาวแห่งการเงินและความรัก เมื่อเทพพระราหู (8) มีสัมพันธ์ร่วมกับดาวศุกร์ (6) จะยิ่งส่งผลให้ผู้นั้น มีความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งเรื่องเงินทอง หรือความรัก จึงเป็นลักษณะของการเอาเปรียบ การที่พระเจ้าเนาวสว่างตัดสินลงโทษสาธินตริเพื่อให้เป็นตัวอย่างในการปกครองขุนนางผู้ปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประชาชนนั้น **สัญลักษณ์การลงโทษสาธินตริ** เป็นสัญลักษณ์ของการใช้อำนาจของดาวเสาร์ (7) เพื่อบังคับใช้กฎหมายตัดสินให้เหล่าจำ และให้เป็นตัวอย่างเรื่องบทลงโทษผู้ประพฤติผิดต่อราษฎร

ในด้านการประยุกต์ใช้หลักธรรมในบริบทสังคมเข้ากับหลักการบริหารจัดการร่วมสมัย พบว่าการเข้าถึงความยุติธรรม ผ่านสัญลักษณ์แห่งความยุติธรรม ในทางรัฐศาสตร์ สามารถตีความได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจเชิงสัญลักษณ์ แม้ว่าบริบทดั้งเดิมของวรรณกรรมจะอยู่ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่อำนาจถูกรวมศูนย์อยู่ที่องค์พระมหากษัตริย์ แต่การสร้างช่องทางให้ผู้ใต้ปกครองสามารถสื่อสารกับศูนย์กลางอำนาจได้โดยตรงโดยข้ามผ่านขั้นตอนของข้าราชการหรืออำมาตย์ ถือเป็นนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์ในยุคนั้น สะท้อนหลักการพื้นฐานของธรรมาภิบาลในมิติของการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ การที่สัตว์หรือราษฎรสามารถสิ้นกระติ่ง เพื่อเรียกหาความยุติธรรมได้ด้วยตนเอง เป็นการลดบทบาทของตัวกลางที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตหรือการปิดกั้นข้อมูล ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังในระบบราชการแบบรวมศูนย์ในเชิงลึก กลไกนี้ทำหน้าที่เป็นมาตรวัดความชอบธรรมของรัฐ หากกระติ่งถูกสั่นบ่อยครั้ง ย่อมหมายถึงความล้มเหลวของกลไกการปกครองในระดับล่าง และหากกษัตริย์เพิกเฉยต่อเสียงกระติ่ง ความชอบธรรมในการปกครองย่อมเสื่อมถอยลง การกระจายอำนาจเชิงสัญลักษณ์นี้ยังเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของข้าราชการในส่วนภูมิภาคหรือระดับล่าง เนื่องจากตระหนักดีว่าราษฎรมีอำนาจสุดท้าย

ในด้านความเมตตาและการใช้อำนาจ นิทานอิหร่านราชธรรม นิทานเรื่องที่ 5 นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้นำที่มีคุณธรรม ซึ่งมีได้หมายถึงผู้นำที่อ่อนแอ หรือละเว้นการบังคับใช้กฎหมายในทางตรงกันข้าม ความเมตตาถูกใช้เป็นฐานรากในการสร้างความชอบธรรม ให้แก่การใช้อำนาจรัฐ และการบังคับใช้บทลงโทษ ผู้นำที่มีความเมตตาย่อมสามารถวินิจฉัยปัญหาด้วยความเที่ยงตรงปราศจากอคติและคำนึงถึงบริบทของความทุกข์ยากที่แท้จริงของผู้ใต้ปกครอง

ในมิติของปรัชญาการเมืองการปกครอง ความเมตตา มิใช่เพียงอารมณ์ส่วนบุคคล แต่เป็นจริยธรรมเชิงสถาบันที่ทำให้การใช้อำนาจมีความสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม การพิจารณาคดีของพระเจ้าเนาวสว่าง แสดงให้เห็นถึงสมดุลระหว่างความยุติธรรมเชิงมนุษยธรรมที่เน้นการบรรเทาทุกข์ และความยุติธรรมเชิงกฎหมายที่เน้นการธำรงไว้ซึ่งระเบียบข้อบังคับ ความเมตตาทำหน้าที่เป็นตัวกรองที่ป้องกันมิให้กฎหมายถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกดขี่ เมื่อผู้นำ ปกครองด้วยเมตตาและปัญญา กฎหมายย่อมมีความศักดิ์สิทธิ์และได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเสถียรภาพทางการเมือง ความยุติธรรมที่มีต่อสรรพชีวิต ถือเป็นมิติทาง

จริยธรรมที่มีความทันสมัยและลุ่มลึกอย่างยิ่ง มิได้จำกัดปริมาณของความยุติธรรมไว้เพียงในหมู่มนุษย์ แต่ยังรวมถึงสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของชีวิต

แนวคิดเรื่องสิทธิสัตว์และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม กำลังได้รับการยอมรับในระดับสากล ในขณะที่นิทานอิหร่านราชธรรม เรื่องที่ 5 ได้นำเสนอแนวคิดนี้มาหลายศตวรรษ โดยมองว่าสัตว์มีความสามารถในการรับรู้ถึงความทุกข์ และมีสิทธิที่จะไม่ได้รับการเบียดเบียน จากผู้ปกครองหรือราษฎร การรับฟังคำร้องทุกข์ของสัตว์และวินิจฉัยคดีด้วยความเที่ยงธรรม ชี้ให้เห็นว่าความชอบธรรมของผู้นำ ถูกตัดสินจากการปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิตที่อ่อนแอที่สุดและไร้ซึ่งสิทธิเสียง การขยายขอบเขตความยุติธรรมนี้ เป็นการวางรากฐานการปกครองที่มองว่ามนุษย์และธรรมชาติเป็นองค์รวมเดียวกัน ความเสื่อมโทรมของจริยธรรมในการปฏิบัติต่อสัตว์ย่อมสะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของโครงสร้างรัฐทั้งหมด ผู้นำที่สามารถปกป้องสัตว์จากการทารุณกรรมได้ ย่อมมีศักยภาพ ในการปกป้องราษฎรจากการถูกกดขี่ได้เช่นกัน การลงโทษ ทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนที่ระบุว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนใดบ้างที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม การลงโทษบุคคลระดับสูงเป็นการตอกย้ำหลักการที่ว่าไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งเป็นหัวใจของหลักนิติธรรม การลงโทษเชิงสัญลักษณ์นี้ ช่วยลดพฤติกรรมเลียนแบบและสร้างความเกรงกลัวต่อบทลงโทษ

ศูนย์กลางของผู้นำและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แม้ว่าพรรณนาถึงระบบและกลไก เช่น รัชังหรือระบบขุนนาง แต่ประสิทธิภาพและความยั่งยืนของกลไกเหล่านี้ กลับขึ้นอยู่กับคุณธรรมของผู้นำเป็นปัจจัยชี้ขาด หากผู้นำขาดปัญญาในการแยกแยะความถูกต้อง ขาดความเมตตาในการเห็นแก่ความทุกข์ยาก และขาดความยุติธรรมในการวินิจฉัย ระบบการปกครองทั้งหมดจะกลายเป็นเพียงรูปแบบที่ไร้สาระ ผู้นำต้องมีคุณสมบัติของผู้นำเชิงจริยธรรมที่สื่อสารค่านิยมขององค์กร และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลเชิงจริยธรรมแทนการใช้ดุลพินิจ ซึ่งเปรียบได้กับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ ฉะนั้น การขัดเกลาจริยธรรมของผู้นำ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาเสถียรภาพของรัฐอย่างแท้จริง

บทสรุป

นิทานเรื่องที่ 5 สัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาวสวาน จากหนังสืออิหร่านราชธรรม สะท้อนรูปแบบการปกครองที่ยึดโยงกับหลักราชธรรม เป็นความเที่ยงธรรม ที่ผ่านการออกแบบกลไกการเข้าถึงความยุติธรรมด้วยสัญลักษณ์ อันเป็นการกระจายอำนาจ และการบูรณาการระหว่างความเมตตากับการใช้พระราชอำนาจอย่างเที่ยงธรรม นอกจากนี้ การรับฟังคำร้องทุกข์ของทั้งมนุษย์และสัตว์ยังสะท้อนแนวคิดจริยธรรมสรรพชีวิต ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับจริยธรรมสิ่งแวดล้อมและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากนิทานเรื่องที่ 5 สัตว์เดียรัจฉานร้องทุกข์ต่อพระเจ้าเนาวสวาน ในมุมมองของนักพยากรณ์และโหราศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

1. นักพยากรณ์เชื่อในมิติแห่งการเตือนภัย เช่น การที่สัตว์เดรัจฉานซึ่งพูดไม่ได้ ลุกขึ้นมาคาบเชือกสั้นระฆังร้องทุกข์ ถือเป็นนิมิตร้าย ที่มีความผิดปกติในสังคมที่ซ่อนอยู่ สะท้อนถึงความอยู่ดีธรรมซุกซ่อนอยู่ในแผ่นดิน นักพยากรณ์ที่ดีต้องมีญาณทัศนะที่ละเอียดอ่อน สามารถสัมผัสถึงความทุกข์ของผู้น้อยหรือสัญญาณเตือนที่ไร้เสียง โดยแสดงทางการโคจรของดวงดาวที่ผิดปกติวิปริตไปจากเดิม เพื่อเตือนภัยผู้ปกครองก่อนที่ความทุกข์เหล่านั้นจะลุกลามเป็นหายนะของบ้านเมือง

2. ระฆังร้องทุกข์ ทำหน้าที่เสมือนเครื่องมือทางโหราศาสตร์ เช่น การโคจรของดวงดาวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์และพลังแห่งความจริง เป็นสื่อกลาง สอนให้นักพยากรณ์และโหราศาสตร์รู้ว่า การเข้าถึงความจริงไม่จำเป็นต้องใช้คำพูดเสมอไป แต่ต้องรู้จักสร้างเครื่องมือหรือพื้นที่เพื่อให้รู้สัญญาณเตือนภัยนั้นปรากฏตัวขึ้นแล้ว

3. ในเชิงโหราศาสตร์ ความรุ่งเรืองของดวงชะตาหรือดวงเมืองขึ้นอยู่กับกระทำของเจ้าชะตาหรือการกระทำของผู้ปกครองเองที่เรียกว่า “กรรมดี” จากตัวอย่างที่ช่างประมงใช้งานแม่พ้อ หรือล่อ จนแก่แล้วทอดทิ้ง ภาษาไทยเปรียบได้กับ “เสร็จงานฆ่าโคถึก เสร็จศึกฆ่าขุนพล” ในเชิงโหราศาสตร์จะอธิบายรูปดวงที่เป็นพินทุบาทว์ของดาวอังคาร (3) แต่การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงคืนความยุติธรรมให้แก่แม่พ้อ หรือล่อนั้น นี่คือการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส คือโอกาสในการตอบแทนคืนให้กับผู้ที่ทำงานให้กับประเทศชาติ เทียบกับปัจจุบันคือการมอบบำนาญ หรือดูแลทหารผ่านศึกเป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป บทความวิชาการนี้ชี้ให้เห็นว่า นิทานอิหร่านราชธรรมสิบสองเรื่อง มิได้เป็นเพียงวรรณกรรมสอนใจ หากยังเป็นคลังปัญญา ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการปกครองและการบริหารจัดการเปรียบได้กับคุณธรรมจริยธรรมหรือจรรยาบรรณวิชาชีพของนักพยากรณ์และโหราศาสตร์ สามารถเป็นแนวทางยึดถือปฏิบัติ และนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ รวมถึงความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมในยุคสังคมปัจจุบันได้อย่างมีนัยสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ

รายวิชา FA102 อารยธรรมโลกกับการเป็นผู้นำ จัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เข้าใจถึงการสร้างองค์ความรู้เป็น สามารถต่อยอดประสบการณ์การเรียนรู้สู่การบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้ากับหลักโหราศาสตร์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ประธานหลักสูตร ฯ อาจารย์พัชรี แก้วผลึก และคณาจารย์ประจำหลักสูตร ฯ ขอขอบคุณ วัศลิษฐ์ เอกธรรมกุล มยุรา โพธิ์ศรี อุบลวรรณ บุญศาสตร์ สิริกาญจน์ สงวนใจ รินทร์ลิตา ดันติภิญโญพัชร ภวดี ชมะรำนันท์ นพกฤษฎี ศิริภูวรัตน์คุณ ลดา ปาลิยะวุฒิ ทำหน้าที่รวบรวม กลั่นกรอง ประสานข้อมูล สรุปรวบรวมทัศนะร่วม วิเคราะห์ตั้งข้อสังเกต สืบค้นข้อมูล ทำให้หลักทศพิศราชธรรมสามารถเชื่อมโยงเข้ากับหลักวิชาทางโหราศาสตร์ได้ รวมถึงการมุมมองใหม่ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและใบงานของรายวิชา โดยมี คามเชษฐ์ คามนา ชนนท์ธิดา สุทธิมา ชลากร เทียนส่องใจ พบพร ลัทธิตี ดารินทร์พัชร นิธิมัยกาญจนกุล ดุลย์โสภา ชัยรัตน์ นัฐชกร คำธิศรี

นัก วงศ์วิวัฒน์ ประไพพิศ วงศ์พยัคฆ์ พชร ก้วยไข่มุข พิษณุสินี ศิวะสนธิวัฒน์ และอรารีย์ เมืองทิพย์
ช่วยเป็นผู้ช่วยรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาในฐานะตัวแทนนักศึกษา รุ่นที่ 1 สาขาวิชาพยาบาลและ
โหราศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์

สัง เหตุดาวบนฟ้า ทำนาย **เคราะห์** เกิดแก่เจ็บตาย หยั่งรู้

นิ ตีโลกดีร้าย คอยบอก **ทาน** ศีลภาวนาสู่ ยิ่งด้วยคุณธรรม

อิ ศเรศกรไปด้วย บารมี **หร่าน** โกเหนือกีว ไพร่ฟ้า

ราช ครองป้องไพร่ แก่ราษฎร **ธรรม** มะปอกทั่วหล้า ล้วนยิ่งสรรเสริญ

บทประพันธ์ โดย นพกฤษฎี ศิริภูวรัตน์คุณ

References

- Bhanurangsi Savangwongse, Prince. (1928). *Iran Ratchatham: A newly discovered Ayutthaya period version*. Sophon Phiphatthanakon Press.
- Damrong Rajanubhab, Prince. (1922). *Prachum Pokaranam, Part 1: Iran Ratchatham — twelve tales (also known as the twelve-sided tales)* [Digital text]. Vajirayana Digital Library. <https://vajirayana.org>
- Fine Arts Department. (2002). *Rattanakosin period literature: Iran Ratchatham tales*. Division of Literature and History, Fine Arts Department.
- Yuchamngam. (2004). *Cultural relations between Thailand and Iran*. Cultural Center of the Islamic Republic of Iran.
- Kurusapha Organization. (1963). *Iran Ratchatham (Prachum Pokaranam): Vol. 1*. Suksaphan Panit.
- Vajiravudh Memorial Foundation (under Royal Patronage). (2026, March 5). *Iran Ratchatham: Twelve tales*. <https://www.facebook.com/rama6memorial>